

საქართველოს მაკროეკონომიკური მაჩვენებლების ანალიზი 2010-2019 წლებში

მაია შევარდენიძე
სტუდ-ს დოქტორანტი

რეზიუმე

საქართველოსთვის, ტერიტორიული მთლიანობის შემდეგ, ყველაზე მტკივნეული საკითხებია უმუშევრობა, სიღარიბე და ფასების ზრდა. ეს პრობლემები წლების განმავლობაში ვერ გადაწყდა. ხალხის კეთილდღეობის ამაღლება, რაც გამოიხატება ერთ სულ მოსახლეზე ქვეყნის სიმდიდრის მოცულობის გადიდებით, უნდა უზრუნველყოს ეკონომიკურმა ზრდამ. ეკონომიკური ზრდა დამოკიდებულია, ერთის მხრივ, წარმოების ფაქტორების რაოდენობის გადიდებაზე, მეორეს მხრივ, ეკონომიკურ განვითარებაზე.

ეკონომიკურ განვითარებას, საბოლოო ანგარიშით, უნდა მოჰყვეს საზოგადოების კეთილდღეობის ამაღლება, რაც გამოიხატება არამხოლოდ ერთ სულ მოსახლეზე შემოსავლის ზრდით, არამედ, მოსახლეობის ფენებს შორის შემოსავლების თანდათან გათანაბრებით. მთავარია მისი კავშირი მოსახლეობის ცხოვრების დონესთან.

როგორც მსოფლიო ეკონომიკურ სამიტზე საუბრობდნენ, დაწყებულია ე.წ. მე-4 ინდუსტრიული რევოლუცია - ციფრული რევოლუცია, რომელიც წინა საუკუნის შუიდან იღებს სათავეს. მის ფარგლებში ერთმანეთს რამდენიმე ტექნოლოგია ერწყმის და ფიზიკურ, ციფრულ და ბიოლოგიურ სფეროებს შორის საზღვრებს აქრობს. გარდა ამისა, იგი ყველა ქვეყანაში ცვლის აბსოლუტურად ყველა ინდუსტრიას. ამ ცვლილებების მოცულობა და სიღრმე, თავის მხრივ, გარდაქმნის წარმოების, მენეჯმენტისა და მმართველობის სისტემებს. ამ სიახლეებს საქართველოც მომზადებული უნდა დახვდეს.

კვლევისათვის გამოყენებულია მთლიანი შიდა პროდუქტის აგრეგირებული სიდიდე. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემები 2010-2019 წლის პერიოდისთვის.

საკვანძო სიტყვები: უმუშევრობა. მთლიანი შიდა პროდუქტი. ეკონომიკური დინამიკა.

ANALYSIS OF THE MACROECONOMIC INDICATORS OF GEORGIA IN 2010-2019

Maia Shevardnadze
Doctorant of GTU

RESUME

The most painful problems for Georgia, after its territorial integrity, are unemployment, poverty and price increase. These problems have not been solved for years. The increase in the well-being of the people reflected in the increase of the per capita welfare must

be ensured through economic growth. On the one hand economic growth depends on an increase in the number of production factors, and on the other, on economic development.

Ultimately, the economic development should provide material advancement accompanied by an increase in the welfare of society, which appears not only in an increase in per capita income, but also in progressive income equalization of the society. The main thing is its connection with the social standard of living.

As it was said at the World Economic Summit, the so-called 4th Industrial Revolution is a digital revolution that began in the middle of the last century and when several technologies merge and remove the boundaries between the physical, digital and biological fields. In addition, it changes every industries in every countries. The scale and depth of these changes, in turn, transform the systems of production, management and leadership. Georgia should be ready for these challenges as well.

Aggregate GDP is used for the research including data obtained from the National Statistics Office of Georgia-GEOSTAT for the period of 2010-2019.

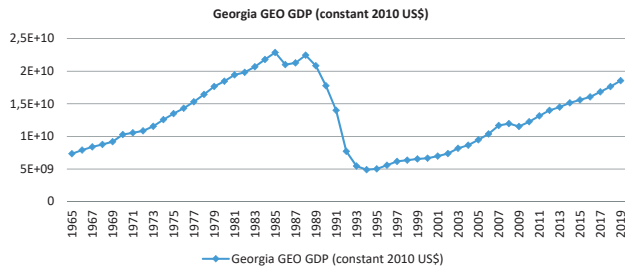
Keywords: Unemployment. Gross Domestic Product. Economic Dynamics.

* * * *

საქართველოს ეკონომიკური მდგომარეობა დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ თითქმის მთლიანად პოლიტიკურ პერიპეტებზეა დამოკიდებული. მოგეხსენებათ, საქართველოში XX საუკუნის 90-იან წლებში დამოუკიდებლობის გარდამავალი პერიოდის, სახელმწიფო გადატრიალების და რუსეთისგან თავსმოხვეული კონფლიქტების შედეგად, გვექონდა ღრმა ეკონომიკური კრიზისი, რაც 7 წელი გაგრძელდა (1988-1995წწ.). ამ დროს საქართველოში თითქმის მთლიანად გაჩერდა წარმოება და განადგურდა ეკონომიკა. რამაც გამოიწვია ჩვენი ქვეყნისთვის არნახული უმუშევრობა და სიღარიბე.

ქვემოთ წარმოდგენილ გრაფიკზე კარგად ჩანს საქართველოს მშპ-ს დინამიკა წლების განმავლობაში. მისი აღმავლობა, ვარდნა, რეცესია და წელი ზრდა (იხ. ნახ. 1).

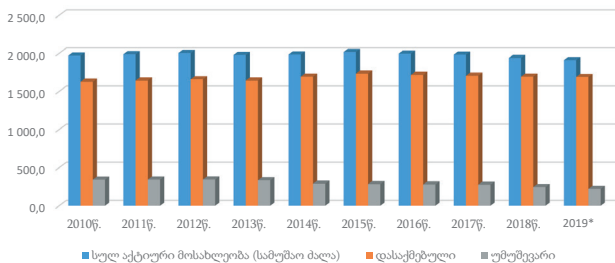
საქართველოში 1995 წლიდან დაიწყო ეკონომიკის წელი ტემპებით გამოცოცხლება. 2003 წლიდან კი ეკონომიკის ლიბერალიზაციისკენ მიმართული რეფორმები დაიწყო. სწრაფი ტემპებით განხორციელდა მასშტაბური პრივატიზაცია. ამ რეფორმების

ნახ.1. საქართველოს მშპ-ს ზრდის დინამიკა (აშშ დოლარი)

განხორციელებამ აღმოფხვრა ბიუროკრატიული ბარიერები, შეამცირა საგადასახადო ტვირთი და ა.შ. რეფორმები დღემდე გრძელდება და საქართველო კვლავ მონინავე რეფორმატორ ქვეყნებს შორისაა, ხოლო ბიზნესის წარმოების სიმარტივის მაჩვენებლით 2019 წელს მე-6 ადგილი უკავია მსოფლიოს 190 ქვეყანას შორის. ამასთან, ეს რეფორმები საკმარისი არ აღმოჩნდა წარმოების განვითარების, კერძო სექტორის გაძლიერების, მოსახლეობის ცხოვრების პირობების გასაუმჯობესებლად და შესაბამისად, გრძელვადიანი ეკონომიკური ზრდის საფუძვლის შესაქმნელად.

ქვემოთ მოცემულ დიაგრამაზე წარმოდგენილია საქართველოს მოსახლეობის დასაქმებულთა და უმუშევართა რაოდენობის შედარება საქ. სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემების საფუძველზე.

ნახ.2. საქართველოს მოსახლეობის დასაქმებულთა და უმუშევართა რაოდენობის შედარება

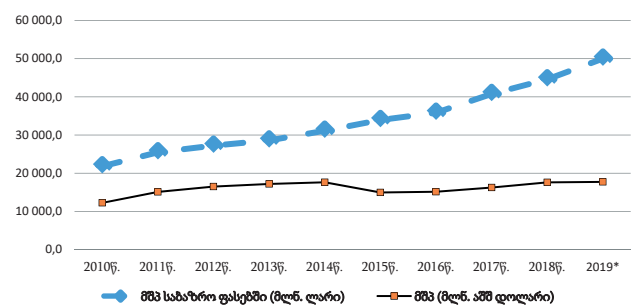
დიაგრამაზე ჩანს, რომ ბოლო წლების განმავლობაში უმუშევრების დონე უმნიშვნელოდ, მაგრამ მცირდებოდა. თუმცა 2019 წელს საქართველოში უმუშევრობის დონე თუ 11,6% იყო, დღეის მდგომარეობით უკვე 12,3%-ია. რაც კოვიდ პანდემიის გამო ეკონომიკის გაჩერებამ და სამუშაო ადგილების დაკარგვამ გამოიწვია.

საქართველო მცირე და ღია ეკონომიკის მქონე ქვეყანაა. შესაბამისად, ეკონომიკურ ზრდაზე საგარეო და განსაკუთრებით ძირითად სავაჭრო პარტნიორებთან განვითარებულ მოვლენებს არსებითი გავლენა გააჩნია. საქართველოსთვის მნიშვნელოვანია რეგიონში ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება და სტაბილურობა, რაც საქართველო-

სა და მთლიანად რეგიონის ეკონომიკურ ზრდაზეც დადებითად აისახება. მეზობელ ქვეყნებში საგარეო მოთხოვნის ფორმირება, საქართველოდან ექსპორტის წახალისებს, რაც დადებითი გავლენის მატარებელია ეროვნული ვალუტის - ლარის გაცვლით ნომინალურ კურსზე. ჩვენს ეკონომიკაზე მეზობელი ქვეყნების გავლენა ოთხი ძირითადი არხის საშუალებით ვლინდება. აღნიშნული ექსპორტზე, ინვესტიციებზე, გზავნილებზე და ტურიზმზე აისახება. რაც თავის მხრივ პირდაპირ კავშირშია ადამიანების კეთილდღეობასთან. მათ დასაქმებასთან და შემოსავლებთან.

ეკონომიკური განვითარების და ზრდის რეალურ სურათს, ასახავს ქვეყნის მშპ-ს რეალური ზრდის ინდექსი. ამიტომ მას ყოველთვის მნიშვნელოვანი ყურადღება ექცევა. მშპ-ს რეალური ზრდის მაჩვენებელი გაიანგარიშება წინა წლის შესაბამისი პერიოდის მიმართ მუდმივ ფასებში გაანგარიშებული მშპ-ს მონაცემების საფუძველზე.

საქართველოს ეკონომიკა ბოლო წლების განმავლობაში (2010-2019წწ.) საშუალოდ 4,9%-ით გაიზარდა და 2019 წელს მსოფლიოს ქვეყნების ჩამონათვალი მშპ-ს ზრდის ტემპით 36 ადგილზეა. თუმცა, მიუხედავად ეკონომიკური ზრდის შედარებით მაღალი ტემპის დაფიქსირებისა, მოსახლეობის დიდი ნაწილის ფინანსური მდგომარეობა არ შცვლილა, სიღარიბე და უმუშევრობა ისევ პრობლემაა. მე-2 ცხრილიდან კარგად ჩანს, რომ საქართველოს მშპ-ს მოცულობა ყოველწლიურად იზრდება, მაგრამ დღეის მდგომარეობით ჯერ არ გვაქვს ის მაჩვენებლები რაც გვექონდა 35 წლის წინ 1985წ. (22,873 მლნ. აშშ დოლ.).

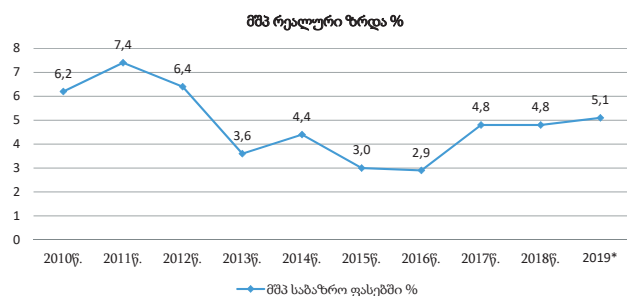

ნახ.3. საქართველოს მთლიანი შიდა პროდუქტი 2010-2019* წწ.

გრაფიკზე ვხედავთ, რომ მშპ ლარში იზრდება, მაგრამ მშპ დოლარში 2015წ. ვარდნის შემდეგ მხოლოდ 2019წ. მიუახლოვდა 5 წლის წინანდელ მაჩვენებელს. რისი მთავარი მიზეზი არის ლარის გაუფასურება დოლარის მიმართ და ექსპორტ-იმპორტის უარყოფითი სალდო.

საქართველოს უახლესი ისტორია და ეკონომიკის დღევანდელი მდგომარეობა ამყარებს მოსაზრებას, რომლის თანახმად გრძელვადიანი ეკონომიკური ზრდის მთავარი პირობა ქვეყანაში პოლი-

ტიკური ინსტიტუციების მიდგომებია. ამ შემთხვევაში, არც კლიმატი, არც გეოგრაფიული მდებარეობა და არც ბუნებრივი რესურსების რაოდენობა და ხარისხი არანაირ როლს არ თამაშობს, და ისეთი ფაქტორები, როგორიცაა შრომის რესურსების რაოდენობა და ხარისხი, ფიქსირებული კაპიტალის ეფექტურობა, მენეჯმენტის ეფექტურობა და ტექნოლოგიის ეფექტურობა, მეორეხარისხოვანია და განისაზღვრება პოლიტიკური ინსტიტუციების ბუნებით.

ნახ.4. საქართველოს მშპ-ს რეალური ზრდა 2010-2019* წწ. (% მაჩვენებელი)

საქართველოს მთავრობის მიერ 2014 წელს დამტკიცებულია საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია „საქართველო 2020“. სადაც ვკითხულობთ, რომ დასახული მიზნების მისაღწევად საჭიროა ეკონომიკის რეალური ზრდის ტემპი წლიურად საშუალოდ 7%-ს შეადგენდეს. ვინაიდან ქვეყანაში კვლავ აქტუალურ პრობლემა დრჩება უმუშევრობა და მცირე ბიზნესის

სისუსტე, რაც ეკონომიკის ზრდის შემაფარებელი მთავარი მიზეზებია. საქართველოს, როგორც განვითარებადი ეკონომიკის მქონე ქვეყანას, ცხოვრების დონის მაღალი მაჩვენებლის მისაღწევად ეკონომიკური ზრდის უფრო სწრაფი ტემპი ესაჭიროება.

კოვიდ პანდემიის პრობლემამ კი აშკარა გახადა, რომ ქვეყანას აუცილებლად უნდა ჰქონდეს პირველადი მოხმარების პროდუქტით მოსახლეობის უზრუნველყოფის საშუალება. ექსპორტზე რომ არ ვიყოთ დამოკიდებული, საჭიროა თანამედროვე მეცნიერების მიღწევების, პირველ რიგში, სოფლის მეურნეობაში დანერგვა და განვითარება.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ოზგაძე თ., ოზგაძე ლ., მჭედლიშვილი ნ., დავითაშვილი ი., თუშიშვილი ნ., მათემატიკური მოდელირების კურსი (ეკონომიკის Mathcad-ისა და Matlab-ის ბაზაზე), ტ.2, თბილისი, სტუ, 2007
2. გრეგორი მენქიუ, ეკონომიკის პრინციპები
3. სიჭინავა ა., გაბოკიძე ჯ., სეხნიაშვილი დ., ეკონომიკური ინჟინერინგი/ ინჟინერია ეკონომიკაში, ჟურნალი „ბიზნეს-ინჟინერინგი“ N1-2. 2020
4. <https://www.geostat.ge/ka>
5. https://mof.ge/makroekonomikuri_analizi
6. <http://www.parliament.ge/ge/ajax/downloadFile/78940>
7. <https://ka.wikipedia.org/wiki>
8. https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD?end=2019&locations=GE&name_desc=true&start=1965